

ΚΕΙΜΕΝΑ ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑΣ Α΄ ΓΥΜΝΑΣΙΟΥ

Ένας αϊτός περήφανος
Κλέφτικο τραγούδι

Ένας αϊτός περήφανος, ένας αϊτός λεβέντης
από την περηφάνια του κι από τη λεβεντιά του,
δεν πάει τα κατώμερα να καλοξεχειμάσει,
μόν' μένει απάνω στα βουνά, ψηλά στα κορφοβούνια.
Κι έριξε χιόνια στα βουνά και κρούσταλλα στους κάμπους,
εμάργωσαν τα νύχια του κι επέσαν τα φτερά του.
Κι αγνάντιο βγήκε κι έκατσε, σ' ένα ψηλό λιθάρι,
και με τον ήλιο μάλωνε και με τον ήλιο λέει:
«Ήλιε, για δε βαρείς κι εδώ σ' τούτη την αποσκιούρα,
να λιώσουνε τα κρούσταλλα, να λιώσουνε τα χιόνια,
να γίνει μια άνοιξη καλή, να γίνει καλοκαίρι,
να ζεσταθούν τα νύχια μου, να γιάνουν τα φτερά μου,
να 'ρθούνε τ' άλλα τα πουλιά και τ' άλλα μου τ' αδέρφια».

Ν.Γ. Πολίτη, Εκλογαί από τα τραγούδια του ελληνικού λαού

Το **βασικό θέμα** του τραγουδιού είναι ο πόθος του κλέφτη να φύγει γρήγορα ο χειμώνας και να έρθει καλοκαιρία, ώστε να μπορέσει να συνεχίσει τους αγώνες.

Θεματικά κέντρα

- Η ζωή των κλεφτών και των αρματολών.
- Ο συνεχής και αδιάκοπος αγώνας για την ελευθερία και την προσωπική αξιοπρέπεια.
- Η φύση συμπαραστάτης στον αγώνα των κλεφτών.
- Η λιτότητα των εκφραστικών μέσων του δημοτικού τραγουδιού.
- Η αλληγορία ως εκφραστική τεχνική στα δημοτικά τραγούδια αλλά και στη λογοτεχνία γενικότερα.

Γλωσσικές παρατηρήσεις

Στο τραγούδι χρησιμοποιείται **καθαρή η γλώσσα του ελληνικού λαού** όπως αυτός τη μιλάει, με κάποια **ιδιωματικά στοιχεία** (*κατώμερα, εμάργωσαν, αγνάντιο κ.ά.*).

Ο λόγος είναι **παρατακτικός**, με **κύριες** προτάσεις (στους στ. 1-9 δεν υπάρχει καμία δευτερεύουσα πρόταση, ενώ στους υπόλοιπους εντοπίζουμε εφτά, οι οποίες όμως είναι όλες **τελικές**, εκφράζοντας τον πολλαπλό πόθο και το αίτημα του αϊτού).

Το λεξιλόγιο καθορίζεται από τη **γλωσσική λιτότητα**, χαρακτηριστικό γνώρισμα των δημοτικών τραγουδιών.

Αξίζει να σημειωθεί ότι σε όλο το τραγούδι υπάρχουν **μόνο δύο επίθετα** (*ψηλό λιθάρι, άνοιξη καλή*), ενώ **κυριαρχούν τα ρήματα και τα ουσιαστικά**, με αποτέλεσμα να γίνεται το **ύφος ουσιαστικό και σαφές, πυκνό και λιτό, αποτελεσματικό** (ευκολονόητο) και **ρωμαλέο** (απλά αλλά σημαντικά μηνύματα φτάνουν στους αποδέκτες του τραγουδιού)

Τα επίθετα δηλώνουν απλώς σχέσεις και ιδιότητες, οι δευτερεύουσες προτάσεις σκέψεις δευτερεύουσες, που θα μπορούσαν να παραλειφθούν, ενώ τα ρήματα και τα ουσιαστικά εκφράζουν ενέργειες και πράγματα.

Τέλος θα μπορούσε το **ύφος** να χαρακτηριστεί **παραστατικό** και **ζωντανό**, με την **εικόνα του αετού** και με τη **χρήση του διαλόγου**.

Η αλληγορία του τραγουδιού

Η αλληγορία είναι μια μεταφορική φράση η οποία κρύβει νοήματα διαφορετικά από εκείνα που δηλώνουν οι λέξεις της (άλλα λέγονται και άλλα εννοούνται). μοιάζει με τη μεταφορά, όμως δεν περιορίζεται σε μία λέξη, αλλά εκτείνεται σε μία φράση ή σε μεγάλο τμήμα ενός κειμένου, μερικές φορές και σε ολόκληρο το έργο, πεζό ή ποιητικό, όπως συμβαίνει με το δημοτικό τραγούδι Ένας αϊτός περήφανος (η αλληγορία ως εκφραστική τεχνική είναι πολύ συχνή στους μύθους, στις παροιμίες και στα αινίγματα· ωστόσο τη συναντάμε και στα δημοτικά τραγούδια και γενικά στη λογοτεχνία).

Στο αλληγορικό τραγούδι «Ένας αϊτός περήφανος» ... ο περήφανος και λεβέντης αετός είναι ο γενναίος κλέφτης που ζει στα βουνά και αγωνίζεται ενάντια στον κατακτητή κατά την περίοδο της Τουρκοκρατίας, ενώ τα άλλα πουλιά είναι οι συναγωνιστές του.

Η προσωποποίηση και ο ρόλος της φύσης

Ένα στοιχείο τεχνικής, συχνό στα δημοτικά τραγούδια, είναι η **προσωποποίηση της φύσης**.

Προσωποποιούνται η φύση και τα στοιχεία της, άψυχα ή ζώα: ο ήλιος, το φεγγάρι, τα βουνά, τα ποτάμια, τα δέντρα, τα πουλιά (σ' αυτό το τραγούδι ο αετός), τα άλογα κ.ά. κι έτσι ο άνθρωπος επειδή είναι εξοικειωμένος συνομιλεί με αυτά ή απλώς τους απευθύνει το λόγο (βέβαια τα άψυχα και τα ζώα μιλούν την ανθρώπινη γλώσσα).

Έτσι και σ' αυτό το τραγούδι προσωποποιείται ο ήλιος, προς τον οποίο απευθύνεται ο αετός/κλέφτης, για να του παραπονεθεί έντονα, να τον επιπλήξει με επιθετικότητα (μάλωνε), που δε ρίχνει τις αχτίνες του επάνω στα ανήλια μέρη των βουνών, ώστε να λιώσουν οι πάγοι και τα χιόνια, να έρθει καλοκαιρία, να αναλάβει ο ίδιος τις δυνάμεις του και να ξανάρθουν οι σύντροφοί του (ενν. για να συνεχίσουν τον αγώνα ενάντια στους Τούρκους).

Κλέφτες μέσα στο λημέρι τους (Άθηνα Γεννάδειος Βιβλιοθήκη)

**«Αρματολοί και Κλέφτες»,
Φώτης Κόντογλου 1948**

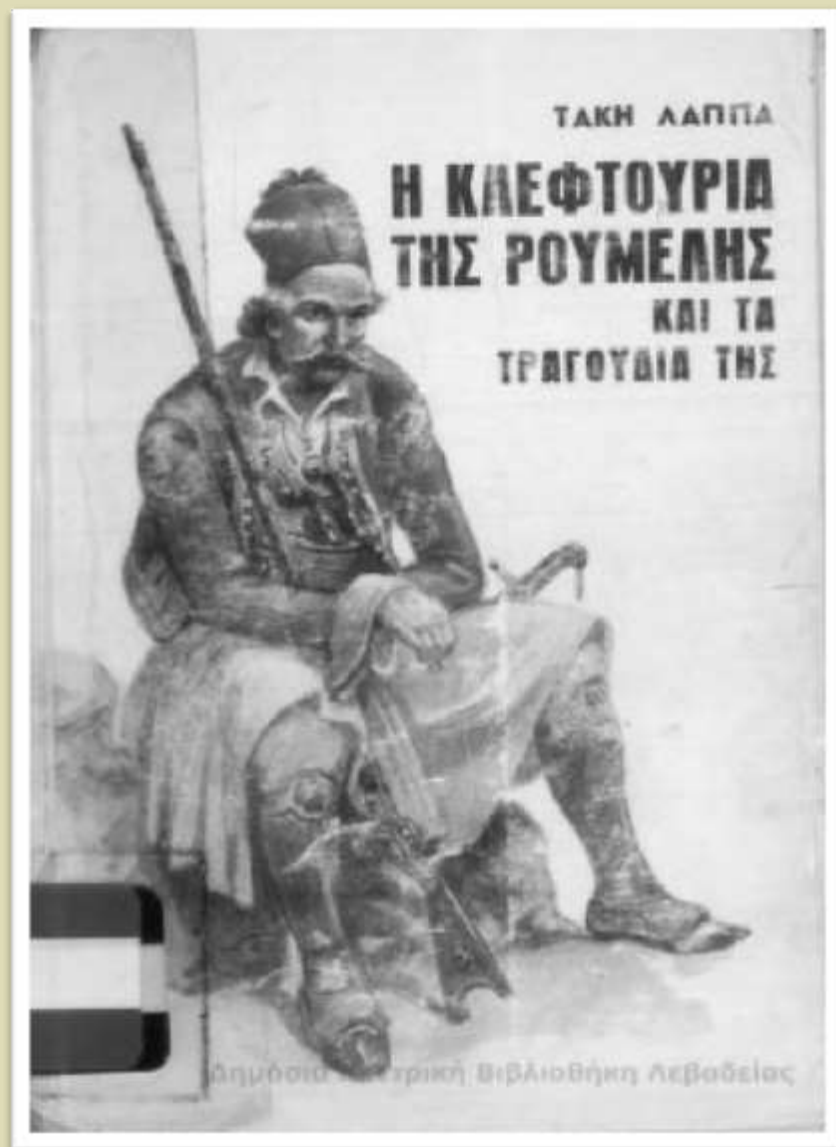
**«Αρματολοί και Κλέφτες»
Φώτης Κόντογλου**

**Ο θρυλικός κλέφτης
Κατσαντώνης.**

**Ο Ζαχαριάς ήταν φημισμένος κλέφτης και
αρματολός της Πελοποννήσου και ένας από
τους πρόδρομους του
εθνικοαπελευθερωτικού αγώνα του 21**

Πηγές

Σχολικό Εγχειρίδιο

Διαδίκτυο

Επιμέλεια

Δανίκα Ευανθία, Φιλολόγος